

L. U. F. 69.

ACC. N:R M. 11453:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Will härmed lämna svar å denna frågelista
fast den kommer att bli så kortfattad, då
det inte är så värst mycket att säga här om.

Spel med stickor. Detta förskam ofta mera
som ett tidsfördriv och nöje än som ett spel.
Man använde sig härav av de stickor, som fanns
sin hand, i nödfall gick det med tändstickor
men även mycket tillverkade handtågda trä-
pinnar, som ofta var målade i färger användes
mycket, detta spel med stickor var egentligen
en fortsättning på ett av de många urskyldiga
men dock glädjande spel som användes i det
fria om barnen bor barn och ungdom ofta
roade sig och hade det riktigt roligt med att
gumma pinnar (pinna). Ett annat tidsfördriv i
äldre tid var ju de som tillverkade så kallade bråk-
kuddarna, & dito råvsspelt. Detta spel med stickor
gick så till att man höll en bunt stickor om

ljungosom eller femtio stycken som formades till
och hölls inne i handen samt släptes på en gång
så att alla stickarna fick falla fritt åt vilket håll
som helst, sen plockades stickarna bort en och en
utan att rubba någon utan de andra stickarna, om så
gjordes, då var det tur för västa man att försöka
sin lycka, men så snart som det missades med
plockningen var det tur för västa man att försöka
sin lycka. På så sätt förfor det med stickorna till
alla var upplockade, och spelet kunde börja på
nytt igen, vanligtvis användes detta spel fliti-
gast under julen och de mörka vinterkvällarna
då varje spelare samlade så många vötkor till-
sammans, som det var stickor till att spela med.
Först hade man dessförinnan klämsad ut i vilken
tur och ordning spelarna skulle plocka stickor
ur banken, det vankades sedan en vötk för varje
sticka som plockades ordentligt bort, deltagare -

antalet kunde vara upp till en fyra å fem stycken, stickorna lyftes ofta bort med en spetsig ben eller annan längre sticka, eller något annat föremål som man fann lämpligt här till. Det var hundsakligen den sticka som låg under, den som skulle lyftas denna sticka fick inte rubbas, gjorde man det blev det västa mans tur. Benämningen på detta spel var Piuna eller Stickespel.

När man gjorde ett sådant spel för hand, så täljdes dessa stickor för hand, och hade en längd av omkring 7-8 cm, och gjordes merendels runda med en grovlek på högst 2 mm. en annan sort gjordes med kung och drottning, dessa fick en styck 8-10 cm längre mått, samt lite utskärning på övre delen samt någon färg för ändring, den som vann ist kungen, han fick tio vätter på den och drottningen gav fem vätter detta berättade sig allt på hur man blev överens vid spellets början, då fick man sammanstjupa extra

lita det. Som jag redan nämnt, varierade stickornas
antal mer eller mindre till en fjärdedel och fem till sex.
Det vanliga poängvärdet var en mark eller nio på varje
sticka, ibland begränsades även högsta antalet stic-
kor som fick ligga i en säg, till ex högst tio stycken
man begränsade ibland till fem allt efter översynskam-
molse. Stickor eller pinnar med olika poängvärde
tillämpas mest i de större hemgjorda spelen med
Hana och Drattning, men man håller sig mest till spel
av enkla tillverkning. Jag har ibland sett att
vanliga tändstickor användes, det var mycket vanligt
på 1890-1900-talet även som skolskiptet har jag varit
med om att spela enbart med tändstickor. Mina
föräldrar talade om att även i deras barndom
roade de sig under julen med dessa spel, annars
gick de inte församma någon tid under var-
dagarna då alla både stora och små skulle vara
i verksamhet, de mindre skulle lära sig att läsa

och de större barnen skulle läsa på sina lexor.
Övriga familjemedlemmar hade var och en sitt
att göra till det blev sämre. Flickor eller flickor
av en sändning. Vänstred. Det fanns att de även användes
men det var gerna svårare att buskappa sådana, der
för använde man vanliga träpinnar som man
vanligen själv tillverkade, merendels med sina
föräldrars hjälp, eller någon annan äldre person
som intresserade sig för de ungas lekar, och
hjälpte dem då med förfärdigandet.

För har själv under min ungdom år tillverkat
sådant spel, såväl som råvspel, m. fl.

Det tillfälle dertill gavs så var inte åldern be-
gränsad utan sådana intresse delades lika så
mycket av gammal som ung. Fast de äldre var
ofta mer med som iakttagare, då det gällde i
detta spel att inte lura på motståndaren, det
skulle vara både säker hand och säkert öga

Augäende vilka befolkningens lagar som använde
detta spel så kan vi nog inte sätta någon bestämd
gräns här för, fastän vi som har bott på Landsbygden
i hela vårt liv inte kan sätta oss in i levnadsvanor
och förhållanden hos personer av högre levnads-
standar, deras vanor och seder, så blir ju förhållan-
det sett från motsatt håll även då det så småningom.
Men här på landet bland bönder, torpare och ar-
betare var ingen åtskillnad i sådana saker, när
det gällde lekar, spel, eller nöjen i hemmen, dessa
blev alltid billiga när de användades i hemmen.
Första gången jag såg spel med stickor var år
1913 det var i Hörsöröd, ett spel av senare datum
var att spela luffare där det spelades med
en hel tändsticksask det var omkring 1925
jag såg detta spel. Spellet med stickor har
mina föräldrar varit med om. Far har be-
skat att han tillverkat sådant i sin ungdom

Han var född 1855. Leksaksaffäerna är inte så gammal datum som vi skall söka efter honom i de samhällen som står i våra förbindelse med landsbygden, jag minns från min barndom på 1880-90-talet då i Nordvästra Skåne v. Göinge härad i trakten omkring Myrakeröden och Persstorp. Min far var bekant med personer derifrån. Dessa började då med så kallad päckesvarveri, det var sådana svinn deruppe så var o. varannan person blev päckesvarare. Far och mor talte mycket härom, som jag i spämd förundran sått och lyssnade på deras samtal, jag hörde då nämns namn som Petter Sverikare svarvare Johansson m. fl., dessa personer stod i spetsen för försäljning av en massa leksaker, både deras egen och andras tillverkning, till att börja med hade dessa

ett par fruntimmer, derav den ena var Petters
Tunström, dessa var då ute i samhällen och städer
och sålde leksaker, men efter några års bring-
vandrande försäljning, började dessa svarvare att gå
affärer i städer och större samhällen som snart
sålde leksaker, ^{förutom} och fabrikationen spred sig allt
vidare, på skilda platser i landet, så att i början
på 1900-talet och sen därefter har ju leksaksfab-
rikationen övergått till en industri, jag vill
minnas bland andra fabriker i denna Bränsch
Gömla Leksaksfabrik, Men dessa svarvare
funderade ut den ena nya leksaken efter den
andra, de små spinnrockarna, sprallgubbar, och
(Jula) fjädra vagnar (vagnar) var de leksaker som
var alla (gläddas) förtjusning, dessa leksaker un-
dertränade i sin tur, de gamla hemgjorda lek-
saker om det nu var spel eller andra saker,
av trä, eller andra material, så kom de alltmera

på avskrivning. Några stickspel inköpta
i affärer har jag inte sett eller hört någon
omtala. Ja omkring 1870-80 talet vet jag att
skurna konpjäser fanns, men de konpjäser jag
sett var Kunga, Drottning, Sorn och Sprinkare an
ett Chackspel som man tror hade då jag var
liten, dessa pjäser var skurna helt av bok, var
de var köpta vet jag inte bestämt, men jag vill
minnas att de skulle varit inköpta i Kristianstad
på 1870-talet. För närvarande vet jag inte om
något gammalt spel som är förbärat och
välbehållet, men omöjligt är det inte här
på landsbygden, att man oförmodat kan stöta
på, ett sådant många gamla saker finns ännu
att leta fram bland äldre inhösten.

Under förhoppning om fortsatt samarbete i förn
forskningens Huset. Leckur med Kungapjäsen.

Lund den 18/1950.

L. L. L. L. L.